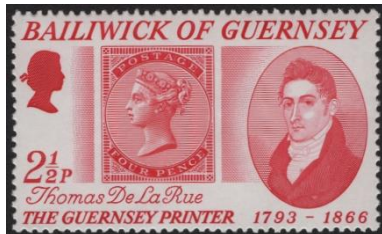

In de Studiegroep hebben we de afgelopen maanden een inventarisatie gemaakt van de plaatnummers van de drukplaten die aan de Griekse drukkerij Aspiotis werden geleverd door de firma Thomas de la Rue & Company uit Londen. Dit artikel is een verslag van onze bevindingen. In de bijlage is het resultaat van ons onderzoek opgenomen.

Inleiding

Vanaf 1911 worden steeds meer Griekse postzegels gedrukt door een Griekse drukkerij, de Gebroeders G. Aspiotis (later: Aspiotis-ELKA) uit Corfu. Daarbij wordt gebruik gemaakt van twee druktechnieken, vlakdruk en (koper)diepdruk. Bij het vlakdruk-procedé hanteerde men de lithografie (steendruk) als methode. Dat proces had de drukker helemaal in eigen hand. Zowel de drukstenen als het daadwerkelijke drukwerk werden in Corfu gemaakt. Anders was dat bij de (koper)diepdruk. Het graveren van het postzegelontwerp en het maken van de diepdrukplaten voor de drukcilinders was een gespecialiseerd proces, waarvoor buitenlandse hulp werd ingeschakeld. De Hermes & Iris uitgifte van 1911 (Hellas 203-218) kwam zo tot stand met de hulp van de firma Thomas MacDonald uit Londen, die de zegels graveerde en de platen maakte (en daarbij ook nog drukpersen leverde).

Toen in 1923 door de Griekse post werd besloten een nieuwe serie definitieve postzegels te laten drukken die de langlopende Hermes & Iris uitgifte moest vervangen, klopte men in eerste instantie weer bij Thomas MacDonald aan. Ook voor deze serie, de "Landschappen" (Hellas 467-480), leverde de Britse firma de platen. Het drukken van de zegels gebeurde daarna weer in Corfu. De zegels verschenen in 1927. De Griekse post raakte snel door haar voorraden heen en besloten werd voor een aantal waarden een herdruk van de zegels te maken. Daartoe moesten ook nieuwe platen worden vervaardigd. Probleem was echter dat Thomas MacDonald inmiddels was overleden en zijn firma had opgehouden te bestaan. Daarom ging men op zoek naar een nieuwe fabrikant van de diepdrukplaten. Dat werden er uiteindelijk niet één maar drie. Naast het Poolse PWPW en het Britse Perkins, Bacon & Co werd de firma Thomas de la Rue & Company uit Londen ingehuurd. Het was het begin van een samenwerking tussen Aspiotis-ELKA en de Londense drukker die uiteindelijk ruim 40 jaar stand zou houden.

Thomas de la Rue was een firma met een grote ervaring als het ging om het drukken van postzegels. De oudeheer Thomas, oorspronkelijk afkomstig van het eiland Guernsey, had zich in 1821 in Londen gevestigd waar hij zich specialiseerde in het drukken van kaartspelen. In 1855 werden er voor het eerst (Engelse) postzegels gedrukt en niet veel later ook bankbiljetten (fig. 1). Toen de Grieken in 1930 bij De la Rue aanklopten had het bedrijf dus al een lange staat van dienst. Ze bestaan overigens nog steeds (en hebben inmiddels veel van hun voormalige Britse concurrenten opgeslokt).

Algemene opmerkingen bij de plaatnummers

We geven eerst de algemene kenmerken van de plaatnummers van De la Rue, om vervolgens bij een paar specifieke gevallen stil te staan.

De plaatnummers bestaan over het algemeen uit een cijfer en een letter (bijvoorbeeld 3A) (fig.2). Bij de meeste zegels (vanaf 1936) is daarbij sprake van een plaat 1A en 1B wat waarschijnlijk betekent dat een drukpers werd gebruikt met twee cilinders (en twee drukplaten). Werd de oplage van de zegels te hoog, dan moest de versleten plaat worden vervangen door een nieuw exemplaar, die dan nummer 2A etc. kreeg. Bij een aantal zegels is dat het geval.

De plaatnummers bevinden zich meestal onderaan de velrand, soms boven of aan de zijkant.

Bij de uitgiften van vóór WOII werden de velranden door de posterijen veelal afgesneden, zodat het plaatnummer vaak maar ten dele zichtbaar is gebleven (of helemaal is weggesneden) (fig.3b).

Bij zegels die in twee kleuren werden gedrukt, werden per zegel twee aparte platen gebruikt. Op de velrand is dit zichtbaar met twee plaatnummers, meestal één bovenaan en één onderaan het vel (fig.3a en b).

De vormgeving van de plaatnummers is karakteristiek voor De la Rue en over de hele periode min of meer hetzelfde. Andere drukkers (bijvoorbeeld Aspiotis en Perkins & Bacon) gebruikten ook wel plaatnummers, maar die zien er anders uit.

In totaal werden door De la Rue in de periode 1930-1973 drukplaten gemaakt voor 25 series Griekse postzegels, 5 series luchtpostzegels en twee portzegels.

Bevindingen bij diverse uitgiften

Na de algemene opmerkingen, volgen nu een paar zaken die ons bij de diverse uitgiften zijn opgevallen.

1. *Landschappen, Republiek en Mystras (1933-1935) (Hellas 516-518, 520, 522-525 en 527)*

Het eerste contact tussen Aspiotis-ELKA en De la Rue schijnt ontstaan te zijn in 1930. In dat jaar maakt De la Rue proeven voor de 50 lepta waarde (Kanaal van Korinthe) van de “Landschappen”. Uiteindelijk worden van deze zegels 2 x vier platen geleverd (waarschijnlijk nog op basis van de drukpers die daarvoor door Aspiotis werd gebruikt voor de Thomas MacDonald-zegels). Zoals hierboven aangegeven zou na de uitgiften van 1935 waarschijnlijk op een andere pers met cilinders voor twee platen worden overgegaan.

Van de andere waarden die De la Rue vervaardigt (1, 2, 10 en 25 Drachmen), worden proeven gemaakt in 1932 waarna het jaar daarop de platen worden geleverd aan Aspiotis.

De 1 en 2 Drachmen worden gedrukt in twee kleuren en bestaan dus beide uit twee platen. Op de velrand van de gedrukte zegels verschijnt de ene plaat met cijfer/letter aanduiding (1A etc) en de andere plaat met alleen een cijfer, met of zonder punt (1 en 1.) (fig.3a en b). De tweekleurige 10 en 25 drachmen zijn eveneens van plaatnummers (1A, 1B) voorzien.

Ook voor de zegels van het type “Republiek” (eigenlijk bedoeld als hoge waarden voor de “Landschappen”) werden in 1932 proeven aangeleverd bij de Griekse regering. En ook deze zegels zouden in 1933 worden gedrukt. Bij deze tweekleurige-zegels hebben de twee platen (per zegel) alleen een cijfer (met en zonder punt).

Tegelijk met de herdrukken van de zegels van de “Landschappen” werd ook een extra zegel van 4 Drachme (Mystras) besteld die de serie zou aanvullen (oorspronkelijk in de waarde van 1,50 Drachmen). Er werden door De la Rue in 1934 proeven gemaakt en de zegel werd uiteindelijk in 1935 uitgegeven. Dit is waarschijnlijk de laatste zegel waarvan vier drukplaten tegelijk werden aangeleverd.

2. *Rouw koning Constantijn I (1936) (Hellas 533-534)*

Deze zegels zijn de enige zegels gedrukt van (koper)diepdrukplaten van De la Rue waarop geen plaatnummer te vinden is. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de haast waarmee de zegels gedrukt moesten worden. De order kwam bij De la Rue binnen op 13 oktober 1936 en een maand later, op 18 november 1936 werden de zegels al uitgegeven (!). De rouwrand, op het laatste moment door de Griekse opdrachtgevers toegevoegd, werd overigens in steendruk over het zegelbeeld gezet.

3. *Historie (1937) (Hellas 540-553)*

De lage waarden van deze zegels 5 lepta – 80 lepta werden gedrukt in steendruk, de andere waarden in (koper)diepdruk. Voor beide soorten zegels leverde De la Rue de drukplaten. Het is voor zover bekend de enige keer dat De la Rue steendrukplaten leverde aan Aspiotis (m.u.v. de bovengenoemde rouwranden). Deze steendrukzegels hebben in tegenstelling tot de (koper)diepdruk zegels geen plaatnummers.

4. Overwinning (1946-47) (Hellas 670-678, m.u.v. 676)

Deze zegels zijn de enige serie waarbij niet alleen de drukplaten in Londen werden vervaardigd, maar ook het feitelijke drukken daar gebeurde. Ze zijn dan ook uniek in die zin dat onderaan het vel niet alleen plaatnummers, maar ook de tekst “Thomas de la Rue & Company, London” te vinden is (fig.4).

5. Koninklijke familie I en II (1956-57) (Hellas 760-773 en 777-790)

De levering van de platen voor deze serie ging gepaard met problemen. Een aantal platen waren niet goed en moesten direct al worden vervangen. Dat is zichtbaar in de afwijkende nummering van 50 lepta en de 1 drachme met Romeinse cijfers (fig.5). Ook werd de geplande oplage niet in één maar in twee drukgangen gemaakt. Onder meer omdat de kleuren van de eerste druk niet in de smaak vielen bij het publiek vond de tweede druk plaats in aangepaste kleuren. Bij die tweede editie werd grotendeels gebruik gemaakt van dezelfde platen als de eerste druk. Uitzondering waren de waarden van 50 lepta en 2 Drachmen waarvan de oplagen kennelijk zo hoog waren dat nieuwe platen noodzakelijk waren omdat de oude waren versleten. Afgaand op de bekende oplagecijfers zal één drukplaat in de periode 1950-1975 goed zijn geweest voor maximaal zo'n 12.000.000 zegels. In de periode daarvoor was de afdruk capaciteit wellicht wat kleiner. De la Rue stond overigens van oudsher bekend om zijn gepatenteerde manier van het maken van de slijtvaste diepdrukplaten.

6. Weldoeners I (1973) (Hellas 1275-1279)

Met de komst van het kolonelsregime in 1967 werd de band tussen De la Rue en Aspiotis ELKA tijdelijk verbroken. Toen aan dit regime een eind kwam, leverde De la Rue nog eenmaal drukplaten aan Aspiotis, voor de Weldoeners serie.

Conclusies

De samenwerking tussen De la Rue en Aspiotis-ELKA heeft ruim 40 jaar bestaan en een aantal van de mooiste postzegels van Griekenland opgeleverd. Het zijn stuk voor stuk grafische kunstwerkjes.

De plaatnummers blijken bovendien een leuk verzamelgebied op zich, wat ook weer de nodige informatie oplevert met betrekking tot de uitgegeven zegels.

Hopelijk kunnen we in de toekomst nog eens eenzelfde studie doen naar de plaatnummers van andere drukkers van Griekse zegels als Aspiotis en Perkins & Bacon.

Met dank aan de leden van de Studiegroep voor hun enthousiaste bijdragen.

NB: Heeft u aanvullingen op de bestaande lijst, laat het ons dan (liefst met een scan) weten via de redactie van dit blad!

Bijlage: Plaatnummers Thomas de la Rue

Hellas	Jaar	Omschrijving	Waarde	Plaat
516 (incl. C76, C77 en C78)	1931-1935	Landschappen (re)	50 l	1A, 1B, 1C, 2A, 2B, 2C, 2D
517			1 Dr (*)	1A (blauw,↓), 1B, 1C, 2A, 2B -1(oranje ↑), 1.(oranje ↑)
518			2 Dr (*)	1A/1. (groen/zwart ↓/↑), 1B (groen ↓) , 1C, 1., 2A/1(groen/zwart ↓/↑), 2B.
520			10 Dr (*)	1A, 1B
522			25 Dr (*)	1A, 1B
523	1933	Republiek	50 Dr (*)	1 (grijs ↓), 1. (grijs ↓)
524 (incl. 531)			75 Dr (*)	1 (grijs ↓), 1. (grijs ↓), 1 (violet↑), 1. (violet↑)
525 (inc. 532)			100 Dr (*)	1 (groen ↑), 1. (bruin ↓)
527	1935	Mystras	4 Dr	1A, 1B, 2C, 2D, 4A
533	1936	Rouw koning Constantijn I	3 Dr	-
534			8 Dr	-
535 (incl. 661, 667, NE 149, SDD 4 en CF 1)	1937	Koning George II	1 Dr	1C, B1, 4A, 4C, 4D, 5D
536 (incl. 662, 668, C104, NE 151, SDD 6 en CF 2)			3 Dr	1B, 5D, 7C, 8B, 8C, A6, B6, C6, D6
537(incl. 663, 669, C105, NE 155 en CF 3)			8 Dr	A1, B1, 3A, 3D, 4A, 4C, 4D
538 (incl. 664 en CF 4)			100 Dr	B1
540	1937	Historie	5 l	(**)
541			10 l (Tyrinthos)	(**)
542			10 l (Tiryntos)	(**)
543			20 l	(**)
544			40 l	(**)
545			50 l	(**)
546			80 l	(**)
547 (incl. 624, NE 150 en CF 11)			2 Dr	1A, 1B, 1C, 1D, 2A, 2B, 2C, 2D
548 (incl. 625, NE 152 en CF 12)			5 Dr	1A, 1B, 1C, 1D
549 (incl. 626, NE 153 en CF 13)			6 Dr	1A, 1B, 1C, 1D
550 (incl. NE 154 en CF 14)			7 Dr	1B, 1C
551 (incl. NE 156, SDD 7 en CF 15)			10 Dr	1A, 1B, 1C, 1D
552 (incl. NE 157,			15 Dr	A1, B1

SDD 8 en CF 16)				
553 (incl. NE 158 en CF 17)			25 Dr	1A, 1B, 1C, 1D
554	1938	Huwelijk	1 Dr	1A, 1B, 1C, 1D
555			3 Dr	1A, 1B
556			8 Dr	1A, 1B, 1D
558 (incl. CF 18)	1938	Beeld koning Constantijn I	1,50 Dr	1A
559 (incl. NE 159 en CF 19)			30 Dr	1A
560	1939	Ionische eilanden	1 Dr	1A
561			4 Dr	1A, 1B
562			20 Dr (Karmijn)	1A, 1B
563			20 Dr (Blauw)	1A, 1B
564			20 Dr (Geel)	1A, 1B
672	1946	Overwinning	250 Dr	1A, 1B, 1C, 1D
670	1947		50 Dr	1A, 1B, 1C, 1D
671			100 Dr	1A, 1C, 1D
673			500 Dr	1A, 1B
674			600 Dr	1A
675			1000 Dr	1B, 1C, 1D
677			2000 Dr	1D
678			5000 Dr	1C, 1D
706	1950	Strijd om Kreta	1000 Dr	1A, 1B
707		UPU	1000 Dr (*)	1A, 1B
708	1951	St Paul	700 Dr	1A
709			1600 Dr	
710			2600 Dr	1
711			10000 Dr	1A
712		Marshall hulp	700 Dr	1B
713			800 Dr	1A, 1B
714			1300 Dr	1A, 1B
715			1600 Dr	1A, 1B
716			2600 Dr	1A, 1B
717			5000 Dr	1A, 1B
718	1952	Verjaardag	200 Dr	1A, 1C
719			1000 Dr	1A, 1B, 1C
720			1400 Dr	1A, 1B, 1C
721			10000 Dr	1
722	1953	Nationale producten	500 Dr (*)	1A, 1B
723			700 Dr (*)	1A, 1B/1B (geel/bruin, ↓/↓)
724			1000 Dr (*)	
725			1300 Dr (*)	1A/1A (paars/bruin, ↓/↓), 1B (paars/bruin ↓/↓)
726			2000 Dr (*)	
727			2600 Dr (*)	
728			5000 Dr (*)	
760	1956	Koninklijke familie I	10 l	1A, 2B (←)
761			20 l	1A, 1B
762			30 l	1A, 1B
763			50 l	1A, 1B, IIB
764			70 l	1A

765			1 Dr	IIA, IIB
766			1,50 Dr	1B
767			2 Dr	1B, 2A, 2B
768			3 Dr	1B
769			3,50 Dr	1A, 1B
770			4 Dr	1A, 1B
771			5 Dr	
772			7,50 Dr	1A, 1B
773			10 Dr	1A, 1B (←)
777	1957	Koninklijke familie II	10 l	1A, 2A (←)
778			20 l	1A
779			30 l	1A, 1B
780			50 l	IIA, IIB, 3A, 3B
781			70 l	1A, 1B
782			1 Dr	IIA, IIB
783			1,50 Dr	1A, 1B
784			2 Dr	3A, 3B, 4A, 4B, 5A, 5B
785			3 Dr	1A, 1B
786			3,50 Dr	1B
787			4 Dr	1B
788			5 Dr	3A (←)
789			7,50 Dr	1A, 1B
790			10 Dr	1A (←)
864	1961	Toerisme	10 l	1A, 1B
865			20 l	1A, 1B
866			50 l	1A
867			70 l	1A, 1B
868			80 l	1A, 1B
869			1 Dr	1A, 1B
870			1,50 Dr	1A, 1B, 3B
871			2,50 Dr	1B, 3A, 3B
872			3,50 Dr	1A, 1B
873			4 Dr	1A, 1B
874			4,5 Dr	1A, 1B
875			5 Dr	1A, 1B
876			6 Dr	1A, 1B (←)
877			7,50 Dr	1A, 1B
878			8 Dr	1A (←)
879			8,50 Dr	1A, 1B (←)
880			12,50 Dr	1A, 1B
918	1963	Dynastie	50 l	1B
919			1,50 Dr	1A
920			2,50 Dr	1A
921			4,50 Dr	1A, 1B
922			6 Dr	1A, 1B
976	1964	Trouwerij	1,50 Dr	1A, 1B
977			2,50 Dr	1A, 1B
978			4,50 Dr	1A, 1B
997	1965	Venizelos	1,50 Dr	1A, 1B
998			2 Dr	1A
999			2,50 Dr	1A, 1B
1018	1966	Nationale bank	1,50 Dr	1A, 1B
1019			2,50 Dr	1A, 1B
1020			4 Dr	1.
1021			6 Dr	1.

1049		Prinses Alexandra	2 Dr	1A, 1B
1050			2,50 Dr	1B
1051			3,50 Dr	1B
1275	1973	Weldoeners I	1,50 Dr	1A, 1B (←)
1276			2 Dr	1A, 1B (←)
1277			2,50 Dr	1A (←)
1278			4 Dr	1A, 1B (←)
1279			6,50 Dr	1A, 1B (←)

Luchtpost

Hellas	Jaar	Omschrijving	Waarde	Plaat
A15	1933	Rijksuitgifte	50 l	1
A16			1 Dr	
A17			2 Dr	
A18			5 Dr	
A19			10 Dr	1
A20			25 Dr	1
A21			50 Dr	1
A22 (incl. CF 20)	1935	Mythologie	1 Dr	
A23 (incl. CF 21)			2 Dr	
A24 (incl. CF 22)			5 Dr	
A25 (incl. CF 23)			7 Dr	
A26 (incl. CF 24)			10 Dr	1 (↓)
A27 (incl. CF 26)			25 Dr	1 (↑)
A28 (incl. CF 27)			30 Dr	1
A29 (incl. CF 28)			50 Dr	1 (↑)
A30 (incl. CF 29)			100 Dr	1
A31	1937/39	Idem (re)	1 Dr	1
A32			2 Dr	1
A33			5 Dr	1 (↑)
A34			7 Dr	1 (↑)
A35 (incl. CF 25)			10 Dr	1 (↑)
A67	1952	Grammos-Vitsi	1000 Dr	1
A68			1700 Dr	1
A69			2700 Dr	1
A70			7000 Dr	1
A71	1954	NATO	1200 Dr	1B
A72			2400 Dr	
A73			4000 Dr	1A, 1B

Port

Hellas	Jaar	Omschrijving	Waarde	Plaat
D107 (incl. A 44 en CF 44)	1935	Gegraveerd	50 Dr	2
D108 (incl. CF 45)			100 Dr	2

Legenda:

(*) Twee drukplaten per zegel

(**) Lithografie, geen plaatnummer

NB: NE=Noord-Epirus, SDD=Grieks Dodekanesos, CF=Corfu 1941 (zegels van Ithaka, Kefalonia, Argostoli en Zante zijn niet meegenomen)

(←) De pijltjes geven de positie van de plaatnummers aan ten opzichte van het zegelbeeld. (←) betekent bijvoorbeeld dat het plaatnummer zich op de rand links van het zegelbeeld bevindt. Geen pijltje betekent dat het plaatnummer op de onderrand staat.

(IA) Een *cursief* plaatnummer betekent dat de plaat niet is gezien door onze Studiegroep maar wel is genoemd door Chr. Naltsas in zijn boek “Είδικός κατάλογος ελληνικών γραμματώσεων” (Thessaloniki 1965).